

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

Szerkesztőségi iroda:

Nagybeeskerek,

Zápolya-utca 1-ső szám,

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitiz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybeeskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

Előfizetési árak:
Egész évre ———— 24 kor.
Félévre ———— 12 .
Negyedévre ———— 6 .
Egy hónapra ———— 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybeeskerek, 1908.

XXXVII. évfolyam 171. szám.

Kedd, július 28.

Az állami népoktatás.

— Iskoláink beszámolója. —

Az elemi iskolák.

Nagybeeskerek, július 28.

Magyarország kultúrtörténetében határozott erőt képez az 1868-ik év, amikor a népoktatásról szóló XXXVIII. t.-cikket meghozták. Nem kell azonban hinni, hogy ennek a törvénynek a meghozatala simán ment. Mint minden előre tett lépést csak küzdelemmel vihathatta ki ez az ország, ugye ezt a törvényt is erős harcok előzték meg. Egy 1715-iki törvény ugyanis megadván a magyar királynak az összes nevelő- és tanintézetek fölött a felügyeleti jogot, amiből aztán kifejlődött az a felfogás és gyakorlat, hogy a közoktatásügy kormányzása is azok közé a felségjogok közé tartozik, amelyekhez az országgyűlésnek nincs beleszólása. A múlt század első felének minden országgyűlése követelte a népoktatásnak törvény által való rendezését, de a bécsi kormány makacsul ragaszkodott felfogásához. Az 1848-iki események egyik vívmánya volt az az első magyar népoktatási törvényjavaslat is, melyet báró Eötvös József 1848-ban a pesti nemzetgyűlés elé terjesztett, amelyből azonban az események következtében nem lett törvény.

Alighogy a kiegyezés megtörtént, már megint ott találjuk az országgyűlésen Eötvös törvényjavaslatát, mely mai népoktatásunk alapját megvetette és amelynek alapelve, hogy a nevelés kötelezettsége és így az ezzel járó jogok is mindenekelőtt a szülőket illetik és ezt a jogot csak annyiban szorítja meg, amennyiben ezt a gyermek jogai és az államnak saját biztonságára szükségessé teszik. Ez volt az álláspont, melynek alapján a törvény az általános tankötelezettséget kimondja és ez volt a kiindulás, amelynek alapján az iskolaállítási jogát a legszabadabb elvekre helyezi, hogy iskolát állíthatnak magánosok, testületek, felekezetek, községek és az állam és ezen az ala-

pon tartotta fenn a törvény az ellenőrzés jogát az egész vonalon az államnak.

Bár óriási vívmány volt az 1868. évi népoktatási törvény, gyengéi azonban csakhamar kitűntek, részleges módosítások már több ízben történtek rajta, úgy, hogy sok paragrafusát módosított, hatályon kívül helyeztetett, nem egy esetben a törvény intézkedése miniszteri rendelettel másított meg, hogy csak egyet említsünk, a törvénynek polgári iskolára vonatkozó intézkedései mind idejét múltak már, egyetlen egy sincs érvényben és így nagyon is ráférne a törvényre a végleges revízió.

A törvénynek különösen két sebezhető pontja idézett elő már úgy szakkörökben, valamint a képviselőházban erős vitát: az egyik az általános tankötelezettség keresztülvitele, a másik az iskola állíthatósága. Mindkettő rendkívül fontos nemzeti érde.

Az általános tankötelezettségnek egyik legnagyobb akadályát hárította el az a törvény, melyet a magyar országgyűlés pár héttel ezelőtt fogadott el: az ingyenes népoktatásról szóló törvény. Az ingyenes népoktatás a kötelező népoktatásnak logikai folyománya és ezt Magyarország tanítósa már 40 éve sürgeti.

Megszűnt tehát az iskolai kényszer ellen a nép szegénységére való hivatkozás, az államhatalom most már joggal rászoríthatja a szülőket, gyámokat, hogy gyermeküket iskolába küldjék. Hiszszük, hogy meglesz a törvénynek az a kívánt hatása, hogy az iskolából elmaradtak izesztő számát csökkenteni fogja, de csökkenteni fogja az irni-olvasni nem tudók számát, ami az általános tankötelezettségnek négy évtizedes fennállása dacára is, az összes népességnek az 51%-a és a hat éven felüli népességnek a 42%-a.

A másik, ugyilátszik a nehezebb kérdés megoldása még várat magára, ennek el kell hozni a magyar állam igazi érvényesülését az iskolákban, vagyis az állami

népoktatás kizárólagos és kötelező voltát, ez nálunk Magyarországon nem a liberálisizmus kérdése, hanem magyar nemzeti követelmény; azért óhajlja Magyarország hazafias tanítósa az ingyenes, kötelező állami népoktatás teljes diadalát.

Városunknak folyton fejlődő állami népoktatásról két értesítő jelent meg: az egyik a központi elemi iskoláé, mely magában foglalja a Kossuth-utcában levő elemi osztályokat, valamint a II. és III. sz. állami ovodákat is; a másik az Eötvös-utcai iskoláé, az tartalmazza a Juránics-utcában levő osztályokat, valamint az I. és IV. számú állami ovodákat. A központi elemi iskola értesítőjét Wégling István „Az anyák kulturális munkája” c. cikke vezeti be. Melegen ajánljuk a szülőknél elolvasásra. Sok megismerendő tanácsot ad az anyáknak a gyermek munkára, szorgalomra és kitartásra, a takarékos és mértékletességre való nevelésére nézve. Egyike azon cikkeknél, aminek örömmel látunk az iskola értesítőjében s alkalmas arra, hogy a család és iskola munkáját összehangzásba hozza.

Az iskola 16 osztályába beiratkozott 909 tanuló és pedig 620 fiú és 289 leány. Vallásra nézve 720 róm. kath., 65 ág. ev., 48 ref., 52 gör. kel. és 24 izr. Anyanyelvre nézve 381 magyar, 428 német, 47 szerb, 43 tót, 6 román és 4 bolgár. Előmenetelre nézve volt 114 kitűnő, 201 jeles, 216 jó, 150 e'egészes és 103 elégtelen.

Az iskolalátogatás nagy akadályául említi fel az értesítő a nép szegénységét, különösen a könyv és ruha hiányát, télen pedig a nagy távolságokat is. Mindkettőn törekszik az iskola segíteni, az elsőt a társadalom segítségével, a másodikon pedig az iskolák decentralizációjával. Különösen áldásos munkát fejtett ki az „iskolagyermekbarát egyesület”, amely már 35 év óta végzi humanus feladatát. A lefolyt évben is kiosztott az egylet 352 kor. értékben könyvet, füzetet, tollat stb. Továbbá 578 kor. értékben ruhát és cipőt. Ezenkívül 105 tanulót látott el a téli hónapokban meleg ebéddel. Az egyesületnek, valamint annak vezetőinek Mencezer Lipót, Baaden Károly elnökök és Wégling István pénztárosnak eme nemes munkássága nem szorul dicséretre, hanem ehelyütt is ajánljuk az egyletet társadalmunk legmesszebb menő támogatására.

A tanítói könyvtár 1161 műből áll 1435 kötetben; az ifjúsági könyvtár 326 műből, 348 kötetben.

A „TORONTÁL” tárcája.

Az utolsó este.

A műteremben sötétedni kezdett, de a férfi még mindig dolgozott. Egyszerre azonban kimerültség vett rajta erőt és ledobta a palettáját.

— Hiába, — mondta — kénytelen vagyok befejezni!

A leány szótlanul nézett rá.

— Igaz, hogy nőül megy Pattersonhoz? — kérdezte a férfi hirtelen.

— Igaz, — mondta a leány gunyos hangon. A férfi elfordult tőle. A modell nem mozgott helyéből s az ajka mellett keserű vonás képződött.

— Esküdjék meg, — kezdte újból a férfi — legalább arra, hogy nem gyűlöli őt.

— Az esküdjözés nem elegáns dolog, — válaszolt a leány ugyanazon gunyos hangon, mint az előbb — s egyáltalán nevétséges ezt a témát tovább is feszegetni.

— Szeretném megmenteni kegyedet egy szerelemnélküli házasságtól, — mondta a férfi, s hangja ugy csengett, mint a könyörgés.

— Hogy egy vagyontalan házasság nyomorúságának tegyen ki?

— Nita, nincs joga így szólani hozzám.

A leány ajkára harapott, mintha így akarná elfojtani a feltűnő szenvedélyes szavakat, a férfi pedig mélyen felsóhajtott. Elhagyta helyét s oda állt a leány mellé, egyik karjával a szék támlájához dőlve.

— Nita, édes, — mondta gyöngéden, — maga jól tudja, hogy nemcsak magam miatt akarom

megváltani a házasságtól. Látta, maga azt hiszi, hogy meg lesz elégedve a gazdag Petterson oldalán. Pedig nem azok közül való, Nita, édes, akik boldogok tudnának lenni szerelem nélkül.

A leány felkapta a fejét.

— Ki mondta, hogy a boldogságot keresem a frigyből? — kérdezte ridegen. — Mi a boldogság? Oly valami, amit milliók keresnek s csak ritkán találnak meg egyesek. Miért legyek éppen én kivétel? Ha módját ejtem annak, hogy ezt a nyomorult életet egy kis kényelemben éljem végig, úgy hálás lehetek istennek érte.

A művész hosszan nézett rá. Ismerte régen s tudta, hogy álarcot visel csak, de arra, hogy ezt levesse előtte, nem bírta rávenni.

S maga igazán azt találná, hogy a nyugodt élet ér valamit? — kérdezte hitetlenül.

— Maga, aki oly széppé tehetné azt!

— Edward Sohn Petterson majd gondoskodik arról is — mondta a leány — s azonkívül olyan jó ember, hogy az anyósát is magához veszi!

— S ez utóbbiért adja el ifju szépségét? — kérdezte a férfi szomorúan.

A leány vállat vont.

— Hiszen már mondtam, hogy a nyugodt életért teszem, — válaszolt kurtán. — Meguntam a küzdelmet, mely megöli a szellemet s korai ráncokat okoz.

Rosnay Walter nem válaszolt, de ércát görcsösen odaszorította a szék magas támlájához. Nita oda fordult hozzá.

Oly betegnek és sápadtnak látta, hogy aggodalom ült ki arcára s az a szomorú mosoly, a mely ajkán lebegett, elárulta, mennyire meghatotta őt az ifju fájdalomnak látása. De mire az a fejét felemelte, már ismét a régi volt.

— Hallgasson rám, Walter — szolt szilárd hangon. — Azt hiszem, máskor is megtörtént már az életben, hogy két ember, akinek utjai egy darabig párhuzamosan haladtak egymással, kénytelen volt elválni egymástól. Ez az eset állt be nálunk is most „Isten hozzád”-ot kell mondanunk egymásnak. Ez épp oly nehéz nekem, — folytatta reszkető hangon — mint magának. Épp azért nem szabad hosszúra nyújtani. Maga nem vehet nőül, először mert szegény, másodsor mert nagyon beteges s nekem magamon kívül még elaggott anyámat is el kell tartanom. Nekem tehát gazdagon kell férjhez mennem. Ez az egyetlen orvosság.

A fiatal férfi arca eltorzult a fájdalomtól. A leány nem mert ránézni, mert félt, hogy e küzdelem látása megingatná elhatározásában.

— Nem várhatott volna még néhány hónapig? — könyörgött amaz. — Ki tudja, talán addig jobbra fordult volna a sorsom.

— Vagy Petterson ur megunta volna a várakozást s a faképnél hagyott volna! — mondta a leány könnyedén s a szobán átvágva, a saját képe elé állt. — Ez a legjobb műve, — tette hozzá rövid szünet után.

— Igen, — válaszolt amaz egyszerűen. — A szívem vérevel festettem.

Egy pillanatig hallgatva nézett képére a leány. Aztán szenvedélyes hangon szolt:

— Ne adja el neki. Ha ezeket is ígérne érte, oda ne adja.

— Miért ne? — kérdezte a festő fájdalommas gunyval. — Hiszen a felesége képéhez joga van.

A leány csodálkozva nézett rá. Mennyit szenvedhetett, hogy ily keserűen szólott hozzá.

A tantestület a 6 hitoktatóval együtt 24 tagból állott, kik közül 8 nő.

Az Eötvös-utcai iskola értesítője abból az alkalomból, hogy az iskola kiváló igazgatóját Bányai Jakabot, a Magyar Tudományos Akadémia kitüntette, az első oldalon közli az igazgató jól sikerült arcképét, az első cikk pedig az országos nevű pedagógus munkás és eredmény-dus élettrajzájának van szentelve.

Az iskola 8 osztályból áll. Azonkívül itt van elhelyezve a gazdasági ismétítő iskola 5 osztálya is. Beiratkozott összesen 465 tanuló és pedig 299 fiú és 166 leány. Vallás szerint: 339 róm. kath., 10 ág. ev., 13 ref., 38 gör. kel., 50 izr. Anyanyelv szerint: 187 magyar, 204 német, 36 szerb, 17 tót, 1 horvát, 3 román és 1 bolgár. A tanulási eredmény volt: 103 kitünő, 94 jeles, 114 jó, 86 elégséges és 51 elégtelen. A tantestület a hitoktatókkal együtt 15 tagból állott. A 10 rendes tanító közül 6 nő.

A szegény gyermekekről itt is a lehetőségig gondoskodtak. A „Gyermekebarát-egylet” is sokat segített a szegény gyermekeken.

A két tantestület igen szép munkásságot fejtett ki a közös értekezleteken, amelyekben nem egy figyelemre méltó tanítási, nevelési eszmét tárgyaltak. Ajánljuk megvalósításra azt a kiegészítő osztályt, amelyet a helybeli iskolákban levő gyöngébb tehetségű gyermekek számára akarnak szervezni. Ezek a gyermekek, akik a többivel lépést tartani nem tudnak, a többivel pedig el nem maradhat a tanító 1-2 gyermek miatt, vagy soha nem végzik el az elemi iskola 4 osztályát, vagy ha el is végzik, csak azért, mert a tanító megkegyelmez nekik. Az ilyen külön osztályokban kevesebb tanulóval az egyéni oktatás jobban érvényesülhet, a követelményeket alább szállítva, szép eredmények érhetők el. Ajánljuk ezt a fontos dolgot az illetékes körök figyelmébe.

A tanulók névsora és érdemsorozata, statisztikai kimutatások, szabályrendeletek és a jövő évre vonatkozó értesítések egészítik ki a gondosan összeállított füzeteket. Sz. A.

HIREK.

Tájékoztató.

A gőzfürdő (telefon 118. szám) minden nap reggeli 6 1/2 ó-tól kezdve délig az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden kedden és pénteken déltől 7 1/2 óráig délután; ugyanazon napokon este 5-től 7-ig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap délben gőzfürdő. A kádfürdő reggeltől este 7-ig nyitva marad.

A városi főgimnázium szertárai nyitva minden vasárnap délelőtt 11 óráig 12-ig.

Augusztus 10. Közigazg. bizottság ülése.

Buziási fürdőlevél.

Az ember szervezetének központja, életforrása a szív. Ha ezt bántalmak érik, megéri azt az egész emberi szervezet. Hiszen öröm és bubánat, emésztő gond és pezsgő jókedv is a szív mélyéből elementáris erővel tör elő s ha igaz a régi bölcsesség szálló igéje, hogy egészséges elme csak egészséges testben tartózkodhatik, akkor áll az is, hogy testi jólét csakis a szív rendszerinti, szabályszerű funkciójában fejeződik ki.

— Mennem kell, — mondta halkan, mintha nem hallotta volna az előbbi megjegyzést.

A férfi szótlanul adta rá köpenyét.

— Ki van már tűzve az esküvő napja? — kérdezte az ajtónál.

— Még nincs.

— Nem jöhetne hát ki velünk még egy vacsorára? A nővérem és sógorom is velünk jönnek. Csak egyszer, utoljára...

A leány habozni látszott.

— Könyörgöm érte, Nita, — a régi idők kedvéért...

S a leány végre is beleegyezett.

Ötthon anyja haraggal fogadta.

— Nem illik a fiatal festőhöz járnod, — mondta ingerülten. — Mit fog Petterson mondani hozzá? Azt hiszem, legjobb lesz, ha megtiltja neked, hogy azzal az éhenkórász Rosnay Walterrel barátkozzál!

— Mondjon Pettersonnak, amit akar, — szólt a leány büszkén — de előre figyelmeztetem, hogy ha beteg barátomat bántja, úgy vége lesz közünk mindennek. S ez annál könnyebben bekövetkezik, mivel tudja, hogy nem szeretem s hogy anyámért áldozom fel magamat.

Alice Turner, a Walter testvére, nem helyeselte a vacsora tervét.

— Ha ugysem lehettek egymáséi, — mondotta, — miért tovább kinozni egymást? Legjobb lett volna bucsuzás nélkül elválnotok.

De a fivére arcára tekintett s abból, amit ott látott, megértette, hogy az egész lelkével csüggye e találkozásán. Hogy vigasztalja, Petterson kezdte dicsérni.

— Nem Adonisz, persze, — szólott — de mindenki azt mondja, hogy jó ember.

Tenger a szív, melybe a csöndes csobogású és zivataros vérhullámok, mint a lassu folyású patakok és viharokbácsolt folyamok ömlenek és ha utjokba akadály gördül, az egész partvidék látja annak kárát. S miként a forrás kitikkad, ha a föld gyomrából fölbugyogó nedű nem találja útját céljához, de attól elzáratik, úgy az emberi test legérzékenyebb része életlenül megállana, ha a vérkeringés az anyatermészetől eléje szabott irányától eltérne. Már pedig valamint dagály és apály a természet örök törvénye szerint bizonyos napszakokban váltakozik, amely tüneményt a hold töltével és fogyatkozásával hozzaak vonatkozásba, úgy a szív élénk és gyöngé dobogását az életkor bizonyos szakaszaival szokás összeköttetésbe hozni. Csak hogy az a szívverési elmélet gyakran cserben hagyja az élet nyilvántartásait figyelemmel kísérő szemlélet. Tanubizonyosság erre az itten nyaraló fürdőközönség változatos válfajai.

Buziásfürdő nagy térségű és a műkertészeti színpompás remekeivel díszített parkjában találunk ifjúkoruk tavaszában díszelő női alakokkal, délece férfiakkal és életök delelő pontján rég túlhaladt tisztos ösz emberekkel, akikről csak a szakavatott tudományos tapasztalat állapíthatja meg, hogy azokat szívhajuk hozta ide, de még fejlődésükön át nem eseti gyermekhajtasok sem mentesek ezen alattomban pusztító kórságtól, melyet szívhajuknak neveznek. Ki jelezhetné tehát az időpontot, mikor a szív gyöngébben vagy szilajabban kezdi jótékát üzni a feléje tóduló vízhullámokkal? Mi az oka annak, hogy olykor gyors, hol lassu tempóval végzi működését? Hisz az a nót amott, életkora és viszonyai a szív legvidámabb nyilatkozataira tarthatna jogos igényt, míg az aránylag gyöngé testalkatu öreg embernek a lélegzete minden percben meg kellene hogy akadjon?

Azért isteni inspiráción alapszik az a monda az elégiák szerzőjének: „Rajtély az emberi szív! Ki kutathatná azt ki”. Aztán „Csak egy lény létezik, aki a szívet és veséket vizsgálja”. Nagy a bírodalom, melyben a szív uralkodik, valamint az államok jóléte és népeinek boldogulása az azokat kormányzó hatalmaktól függ. Soha annyi szívhajósokat, mint itt a nyári idényben, melyet joggal holidiénynek nevezett meg az üdülni vágyó szenvedő emberiség.

A magyar Alföld délibábos térségein végigszáguldo szélrozsza minden irányról toborzódnak össze mindazon sorsüldözöttek, kiknek egészségért, testi épességért megszorult lélegzettel „ver szívek” és tényleg, ha az ember végigolvassa a gyógyfürdő vendégeinek hivatalos névjegyzékét, csak elvétve találkozik az ország felső vidékeinek lakosaival, akiket beteg szívek és idült vesebajok Buziásra vonzza.

A vendégek legnagyobb kontingensét Temes, Torontál, Krassó-Szörény, Csanád, Bács-Bodrog szolgáltató, csekély számban van képviselve Budapest, Arad, Eszék, míg a szerb miniszterválság elől Belgrádból, Turn-Severinből egy-egy radikális párti menekült a „phönix” forráshoz, abban a reményben, hogy mire hazájukba visszatérnek, a politikai tülekedések tüzeiből új phönixként kerül ki, amiről álmodoznak — a Nagy Szerbia.

Buziás, július 22.

Dr. Klein Mór.

— Boldoggá mégsem fogja őt tenni — jegyezte meg Walter keserűen.

Másnap este találkozott Nítával az előre megbeszélte helyen s behívta őt stúdiójába, hogy készen lássa a képet, melyen aznap tette meg a befejező ecsetvonásokat.

— Ez hát utolsó találkozásunk! — mondta halkan, amint a kép előtt álltak.

— Igen, — válaszolt Nita lesütött szemekkel. Azután hirtelen megkérdezte: Hát igazán eladja neki? — S ő azt felelte: Inkább meghalok.

A leány mosolygott s lehajolt a képhez és ajkon csókolta azt.

— Isten veled, Nita, — mondta csendesen, — te és én soha többé nem találkozunk. Te szeretheted őt mindvégig s vele maradhatsz, de nekem meg kell tanulni — felejtetni...

Pillanatnyi gyöngétség hatalmasodott el rajta.

— Hogy irigyeltek — folytatta mindig a képhez beszélve, — hogy nap-nap után látni fogod...

A művész egy karosszékre roskadt s kezeibe temette arcát.

Néhány pernyi csend következett. Majd megszólalt a leány fátyolozott, remegő hangja:

— Ideje van a távozásnak. Menjünk — s a művész felállott és némán követte.

A vacsora alatt mindenki vidám igyekezett lenni, hogy elfelejtessék a bucsu gondolatát a két ifju teremtésével. A művész arca lángolt, lázfoltok üttek ki rajta s a szemei égtek. Nita csak úgy sziporkázott a szellemtől s a festő ríposztjai minduntalan nevetésre ingereltek a társaságot. Végre Alice felállt és megbontotta az asztalt. Egy kissé meg volt ijedve, annyira természetellenesnek találta a művész élénkségét.

— Az est hátralevő részét otthon töltjük el, — mondta — késő már színházba menni.

— A temesvári tábla új elnöki titkára. A m. kir. igazságügyminiszter Ury Lajos, fehértemplomi kir. törvényszéki bírót a temesvári kir. ítélőtáblához elnöki titkárrá nevezte ki.

— Gimnáziumi tanárok. Röviden megírtuk már, hogy Nagybecskerek város főgimnáziumi bizottsága tegnap délután 4 órakor dr. Perisics Zoltán polgármester elnöklésével ülést tartott, amelyen részt vettek: Magyary Pál pápai kamarás, Balácsi József, Franz I. L., Menezser Lipót, dr. Nagy Dezső, dr. Milloss Aurél, Weisz Izidor, dr. Gyorgyevics Milos, Krumenacker Ferenc, Hausladen Mátyás és Giffinger Zsigmond, mint a bizottság jegyzője. A tegnapi ülésnek legfontosabb tárgya volt a főgimnáziumnál a Zaka Gyula nyugdíjazásával megüresedett rendes és a tornatanári állás betöltése. A rendes tanári állásra öt pályázat érkezett be és pedig: Edelenyi Mihály, Heger Flóris, Lendvay Márton, Sarnecky Ferenc és Szász József pályáztak az állásra, akik közül rendes tanárnak egyhangulag Lendvay Mártont választották meg, aki mint helyettes tanár eddig is bizonyosságát adta kiválóságának. A tornatanítói állásra pályáztak: Bérczy János, Ösztie Béla, Tóth József és Christian Jenő. Ezek közül a bizottság egyhangulag Christian Jenőt választotta meg, mint aki a legjobb képesítéssel rendelkezett. A bizottság ezenkívül még számadásokat és folyó ügyeket is intézett el.

— A községi jegyzők gyermekeiért. Andrassy Gyula gróf belügyminiszter, támogatni óhajtván a községi és körjegyzők érdekeit, a kormány hozzájárulásával a Magyar Gazdaasszonyok Országos Egyesületének czinkotai leánynevelő-intézetében már a következő iskolai évtől kezdve 600 korona javadalmazással huszonöt ingyenes, 300 korona segítséggel pedig ötven féltestetese alapítványt létesített egyelőre a községi és körjegyzők (aljegyzők, segédjegyzők) leányárvái (felárvái) és leánygyermekai számára. Az alapítványi helyek betöltésének joga mindenkor a belügyminisztert illeti meg, a betöltésre vonatkozó pályázati hirdetményt pedig mindig a Magyar Gazdaasszonyok Országos Egyesülete fogja kibocsátani.

— A torontali munkásházak. A torontali munkásházak ügye lassankint közeledik a megvalósulás felé. A földmívelési miniszter már értesítette a vármegyét, hogy megkapja a munkásházák építéséhez a vármegye a kétszázalékos állami hozzájárulást, valamint a törvényben biztosított más kedvezményeket. Az építéshez a vármegye ugyan még nem foghat hozzá, mert a belügyminiszter még nem hagyta jóvá a törvényhatóságnak a munkásházák építése dolgában hozott határozatát, de azért a vármegye alispánja minden előkészületet megtett, hogy a munkásházák építése a miniszteri jóváhagyás leérkezéssel ne szenvedjen késedelmet. Így rendeletet intézett az összes közig. hatóságokhoz, hogy a munkásházák szükségére és elhelyezésére vonatkozólag nyilatkozzanak. Azonkívül járt Jankó

A férje helyeselte e nézetét s két kocsi rendelt. Alice ellenezte, de a férje nem tágitott.

— Utolsó estéjük ez együtt, — mondta — nem értem, gyermek? Gondold oda magad a helyzetükbe. Sírni szeretnék, ha csak rá is gondolok. S ez a tettetett vidámság még rettenetesebbé teszi a dolgot.

Nita és Walter elsőnek érkeztek, s a világos folyosón Walter megfogta a leány kezét.

— Örülsz, hogy eljöttél? — kérdezte szenvedélyesen. — Láttam a szemedből, hogy szeretsz, hogy az, ami az én szívemen végigreszkett, a te véredet is lángba borította. Oh, Nita, — könyörgött, — esküdj meg, esküdj az anyád életére, hogy ő sohasem fogja a szemedben látni azt a tekintetet...

A leány felelni akart, de a többiek is megjöttek éppen s mindannyian bementek a nappaliba.

— Énekeljek? — kérdezte Alice, akinek szép hangja volt.

A testvérehez fordult, de az nem válaszolt. Sápadt feje a szék támlájára hanyatlott s vézna teste alétlan csuszolt le a szőnyegre.

— Szívszélhűdés, — mondotta az orvos — és már régen betegnek kellett lennie.

Nita akkor ment el hozzá, mikor ravatalon feküdt.

— Isten veled! — mondta fennszóval. — Nem Nita bucsuzik tőled, csak az a földhöz kötött szegény teremtés, aki anyja miatt kénytelen tovább cipelni a létnek terhét. A te Nítád akkor halt meg, abban a pillanatban, mikor kezeink utoljára fonódtak össze, ott a kép előtt...

Gertrude Page.

Agoston alispán Rónay Jenő nyug. főispán kíséretében Makón és Földeákon s megtekintette az ott épített munkaházakat, hogy mely típus volna azok közül legmegfelelőbb Torontálban. Az alispán talált is megfelelő háztípust, amely olcsóbbra is kerül s azonkívül mindenben kielégítő lesz. E típus szerint fogják azután megépíteni a vármegyében a munkaházakat.

— **A szerb egyházi dalárda hangversenye.** A nagybecskereki szerb egyházi dalárda szombat, augusztus hó elsején este táncdal egybekötött hangversenyt rendez a kaszinóban. A hangversenyen közre fog működni Oszwald Antal, az egyházi dalárda volt kasmestere is, aki most az újvidéki színháznál karnagy s jelenleg Nagybecskereken van látogatásban. Oszwaldot különben eléggé ismerheti közönségünk is s az ő közreműködése máris elég garancia arra, hogy ez alkalommal is a legjobbat várjuk tőle. A hangverseny este fél 9 órakor kezdődik. Belépődíj személyenként 1 korona. Családjegy 2 korona 40 fillér.

— **A baja—bátaszéki vasút.** A baja—bátaszéki összekötő vasút s ezzel kapcsolatos dunai vashíd építése gyorsan halad előre. A vasúti töltés Bátaszéktől Bajáig csekély kivétellel teljesen kész, mindössze 3 vagy 400 méteren van még földmunka. A talpfák és sinek már a vonal legnagyobb részén le vannak rakva. Az ártérben elhelyezett 4 vashíd, melyek közül az egyik 30, a másik 4, a harmadik 90 s a negyedik 150 méter nyílású, ugyancsak készen van, mindössze a 150 méter hídnek 10 drb 15 méter hosszú vas felszerkeztét kell az ideiglenes faálványokról a készen álló vasbeton pillérekre reátozni, ami már folyamatban is van. Maga a híd a Dunapart fölött 10 méternyi magasságban elhelyezett hatalmas alkotás. Egész hossza 580 m., tehát jelentékenyen hosszabb, mint a budapesti összekötő vasúti híd; a szoroson vett Dunameder felett 4 nyílása van, mindegyik 100 méter hosszú. Konopisti gránitból készült hatalmas pillérei nagy mélységben vannak alapozva. Közülök az egyik 28, a másik 23 méternyre. A híd vasfelszerkeztetének nagyrésze már szintén készen áll, míg a bajai oldalhoz közelebb eső két utolsó nyílás vasfelszerkeztetének szerelési munkája van csak hátra. A mérnökök állítása szerint a híd az átadásra kitűzött véghatáridőnél jóval előbb készen lesz és így valószínű, hogy nem 1909. október 1-én, hanem már 1909. május havában átadják a baja—bátaszéki vasutat a forgalomnak. A baja—bátaszéki vasút építése következtében már a baja—szabadkai és bátaszéki—dombovári vonalak elsőrangúsítása is folyamatban van.

— **Kincstári vetőmag a gazdáknak.** Darányi földművelésügyi miniszter elrendelte, hogy a kisbéri, bábolnai, mezőhegyesi és fogarasi ménesbirtokok, valamint a gödöllői m. kir. koronauradalom gabona- és egyéb terménykészletéből az erre alkalmas minőségű magvak az alábbi feltételek mellett vetőmagul mindazoknak a gazdáknak kiadassanak, akik eziránt a birtokok igazgatóságaihoz fordulnak. Az egyes termények csak készpénzfizetés mellett engedtetnek át. Az eladási ár Kibéren, Bábolna és Mezőhegyesre, valamint Gödöllőre nézve a budapesti tőzsdei, Fogarasra nézve pedig a fogarasi piacon jegyzett árak szerint alapítatik meg oly módon, hogy az elszállítást megelőző napon jegyzett árakból szállítási költségre Kibéren 83 fillér, Bábolnán 60 fillér, Gödöllőn 30 fillér, Mezőhegyesen pedig 100 fillér q-ként levonatik, az ily módon megállapított árhoz azonban, mivel jól megrostált vetőmag engedtetik át, mindegyik birtokon q-ként 2 korona hozzászámitatik. Egy gazdának egy és ugyanazon gabonanemből 100 q-ig, egyéb magvakból 10 q-ig terjedő mennyiség engedtetik át. A vásárolt vetőmag kizárólag csak vetésre fordítható, ezért a megrendelő gazda kívánatra — a megrendelés teljesítése előtt — hiteles községi bizonyítvánnyal igazolni tartozik, hogy a megrendelt vetőmagra tényleg szüksége van. A szállítást a legközelebbi vasúti állomásra mindegyik birtok ingyen, illetve költségfelszámítás nélkül teljesíti, a vasúti szállítási költségeket a megrendelő fél viseli. A szükségelt vetőmagra előjegyzéseket is kérhetnek a gazdák az említett uradalmak igazgatóságaitól és pedig őszi gabonára ez évi okt. 1-ig, tavaszira pedig ez évi december végéig. Minden előjegyzetett vetőmag métermázsájáért 1 K. előlegül fizetendő.

— **A magyarszentmihályi rablójlikosság.** Nemrégiben megirtuk, hogy Magyarszentmihályon ismeretlen emberek künn a mezőn agyonverték a gyanútlanul szunnyadó Gulyás Mihályt, a kinek a közelben legelő lovait azután elhajtották. Gulyást azután úgy szedték fel eszméletlenül s még élt ugyan, mikor rátaláltak, de nemsokára meghalt, anélkül, hogy időközben eszméletre tért volna. A csendőrség a borzalmas ügyben nyomban megindította a nyomozást s kereste azt a két idegen embert, akiket aznap köszálni láttak a község határában. Az egyiket, **Karsai Mátyás**

tordai csavargót az eleméri csendőrség fogta el, akit azonnal át is adtak az ügyészségnek, de ez tagadja, hogy a kegyetlen tetben része lett volna, jár a bizonyítékok mind ellene vallanak. A másik embert ma hajnalban **Bába Imre** városi csendőr fogta el itt Beeskereken, amint éppen egy esomó baromfival jött a kocsiján. Bába ugyanis tudta, hogy **Korcsmáros Mátyás** — ez a neve a másik gyanúsított — be fog jönni a városba, tehát lesbe állt s mintegy nyolc órai türelmes várakozás után el is fogta Korcsmárost, akinél egy véres inget és forgópisztolyt talált. Korcsmáros szintén tagadja azt, mintha része volna Gulyás meggyilkolásában, de nála is minden jel ellene vall. A csendőrség most az eleméri őrs segítségével azon fáradozik, hogy kézzelfogható bizonyítékokat szerezzenek a két gyanúsított ember ellen, akiket további intézkedésig fogva tartanak.

— **A javíthatatlan.** Török Kati torontál-tordai cselédleány Temesvározt szolgált, de mindenféle lopások miatt annyi baja volt vele az ottani rendőrségnek, hogy végre is a múlt napokban a rendőrség illetőségi helyére, Tordára toloncoltatta és Temesvár város területéről örökre kitiltotta. A leány azonban csak egy-két napig volt otthon, s a múlt héten összeszedett szüleinek lakásáról minden kézzel foghatót és kétszáz korona készpénzt, amelylyel aztán Temesvárra szökött. A szülők távirati följelentésére a rendőrség tegnapelőtt a bűnös leányt ismét letartóztatta.

TÁVIRATOK

Minisztertanács.

Budapest, július 28. (A „Torontál” eredeti távirata.) Augusztus 4-én a miniszterelnöki palotában minisztertanács lesz, amelyen a kabinet valamennyi tagja megjelenik. A tanácskozáson a folyó ügyekben kívül elsősorban a választói reformról szóló törvényjavaslat végleges megszövegezésével, azonkívül a fuzió-ügyével foglalkozik a kormány.

A karlóczai patriárka-választás.

Budapest, július 28. (A „Torontál” eredeti távirata.) Karlóczáról sürgönyzik: a görög keleti szerb patriárkatus székhelye ünnepi díszben van. A házakon lobogók, az utcákon nagy mozgalmasság, díszruhás papság s ünnepi köntös mindenfelé. A kongresszusi épület előtt már kora reggel sok kíváncsi gyűlt össze, majd kivonult zenével a pétervárad 71-ik gyalogezred szolgálata kirendelt díszsáza, **Pupics** százados parancsnoksága alatt. Kilenc óra után érkeznek a kongresszus tagjai, úgy, hogy tíz óra mindenki együtt van a kongresszusi épület tanácskozó termében. Kévséssel 10 óra előtt érkezik meg **Günther** Antal királyi biztos, akit a katonaság szabályszerű tisztelgéssel fogad. A kongresszusi ülésteremben a gyűlés tagjai a királyi biztost állva fogadják, mire **Jovanovics** Pál osztálytanácsos fölolvassa az üdvözlő iratot, melyet ezután szerb nyelvre is lefordítanak. **Günther** Antal királyi biztos rövid beszédet intéz a kongresszushoz s miután fölhívja azt, hogy három napon belül határnapot tüzzön ki a patriárka-választásra, ismét eltávozik a kongresszusról.

Budapest, július 28. (A „Torontál” eredeti táv.) Karlóczáról sürgönyzik: A gör. keleti szerb egyházi kongresszusnak aligha lesz eredménye s a kitűzött határidő alatt nincs kilátás arra, hogy a patriárkát megválasszák. A kongresszusnak ugyan csak egyedül a patriárka-választás volna a tárgya, de a radikálisok még előbb 14 pontot akarnak letárgyalni.

Ilyenformán a királyi biztos előrelátó hatólag elnapolja a kongresszust.

A nagyatádi mandátum.

Budapest, július 28. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Nagyatádról jelentik, az ottani választókerületben újabban dr. **Piszár Antal** barcsi ügyvédet jelölték 48-as függetlenségi programmal.

A horvát helyzet.

Budapest, július 28. (A „Torontál” eredeti távirata.) Zágrábi jelentés szerint

Supiló ismét folytatta cikksorozatát a horvát kérdéstről. Supiló azt a tanácsot adja cikkében a horvát képviselőháznak, hogy az ősszel megnyíló magyar országgyűlésre ne küldjön képviselőket.

A revali találkozó.

Budapest, július 28. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Revalból sürgönyzik, **Fallières** köztársasági elnök és **Miklós** orosz cár találkozása ma nagy fényvel ment végbe. Délben dejeuner volt, amelyen **Miklós** cár, mint **Fallières** felköszöntőt mondtak. Mindkét államfő felköszöntőjében a békét magasztalta s azt hangoztatta, hogy Franciaország és Oroszország barátságára a világbéke záloga.

Az alkotmányos Törökország.

Budapest, július 28. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Konstantinápolyból sürgönyzik, az örmény forradalmi bizottság nagygyűlést tartott, amelyen kimondta, hogy felhívja a szultánt, mondjon le a trónról, mert nem bízik abban, hogy a reformot a szultán megvalósítja.

Budapest, július 28. (A „Torontál” eredeti távirata.) Konstantinápolyi sürgöny szerint az ottani táviróhivatalok valóságos ostrom alatt vannak. Ma van ugyanis az első napja annak, hogy a táviratokat cenzura nélkül lehet továbbítani. A new-yorki „World” konstantinápolyi tudósítója egy tízezer szavas táviratot adott fel.

A jövő hónapban nagy zarándoklat indul **Mekkába** Mohamed sirjához, hogy hálát adjanak az örvendetes változásért.

Pállik Béla halála.

Budapest, július 28. (A „Torontál” eredeti távirata.) **Pállik Béla**, az elhunyt nagy festő holttestét a Vörös-kereszt kórház halottas kápolnájából holnap reggel szállítják át a műcsarnokba s ott helyezik díszes ravatalra. Innen aztán holnap délután temetik el nagy díszben.

A végrehajtási novella.

Budapest, július 28. (A „Torontál” eredeti távirata.) Kassai jelentés szerint az ottani kereskedők tegnap nagygyűlést tartottak, amelyen elhatározták, hogy az igazságügyminiszterhez memorandumot intéznek, amelyben kérik fogják, hogy a végrehajtási novella életbeléptetését halassza el.

Nyolcszoros kivégzés Odesszában.

Budapest, július 28. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Odesszából jelentik, ott tegnap nyolc ugynevezett terroristát akasztottak fel.

Határidő-üzlet.

Budapest, július 28. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli zárlatkor a következő árakat jegyezték: **Buza** (októberre 1908.) . . . 22 24 — —
Rozs (októberre 1908.) . . . 18 72 — —
Zab (októberre 1908.) . . . 16 46 — —
Tengeri (augusztusra) . . . 14 50 — —
Tengeri (új, októberre) . . . 15 12 — —

Közgazdaság.

Piaci árak.

Hivatalosan feljegyeztettek a Nagybecskereken 1908. évi július hó 28-án megtartott heti vásár alkalmával:

buza	50 klgr.	11—	korona
kétszeres	„	7-50	„
rozs	„	8—	„
árpa	„	6-60	„
zab	„	7-10	„
kukorica	„	7-30	„
repce	„	15-50	„
széna I.	„	8—	„
„ II.	„	7—	„
szalma I.	„	4—	„
„ II.	„	3—	„
burgonya 1 klgr.	„	—10	„
disznóhus I.	„	1-80	„
„ II.	„	1-70	„
juhhus	„	1-04	„
sizr	„	1-68	„
marhahus I. 1 klgr.	„	1-46	„
„ II.	„	1-36	„
borjúhus I.	„	1-80	„
„ II.	„	1-90	„

Felelős szerkesztő: **SOMFAI JÁNOS.**

2769/908. tkvi. sz.

685-1.1

Arverési hirdetmény és kivonat.

A perlaszi kir. járásbíróság mint tkvi hatóság az előterjesztett kérelem folytán dr. Handler Lázár nagybecskereki ügyvéd által képviselt Friedmann Alfréd nagybecskereki kereskedő cég végrehajtató javára 99 kor. 60 fill., 5 kor. 47 fill. már megállapított, 19 kor. 75 fill. jelenlegi s a még felmerülő költségek kielégítése végett az 1881. évi LX. t.-c. 114. §-a alapján és 146. §-a értelmében és az 1881. LX. t.-c. 156. §. a) pontja alapján Jestic Vladá végrehajtást szenvedett és Jestic Jóca, Danica és Laza társtulajdonos tomasováci lakosok ellen s az ezen kir. járásbíróság területén, Tomasovác község határában fekvő és a tomasováci 2601. sz. tkvben foglalt:

1. 1 dülő 90. hrsz. 1371²/₁₀₀ □-öl I. o. szántó egészben 148 kor.;
2. 2 d. 90. hrsz. 1371²/₁₀₀ □-öl I. o. szántó egészben 148 kor.;
3. 3 d. 90. hrsz. 1731²/₁₀₀ □-öl I. o. szántó egészben 148 kor.;
4. 5 d. 90. hrsz. 1 hold 915²/₁₀₀ □-öl I. o. kaszáló egészben 195 kor. becsárban az árverést elrendeli s azt, valamint a megállapított felteteleket ezennel közhírré teszi.

A nyilvános árverés Tomasovác községében 1908. évi augusztus 25-ik napjának délelőtti 9 órájkor fog megtartatni a következő, ugy a tkvi hivatalban, mint Tomasovác községében kifüggesztett s megtekinthető feltételek mellett

1. Kikiáltási ár a becsár.
2. Ezen árverésen a fenti ingatlanok a kikiáltási áron alól is el fognak adatni.
3. Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni.

Perlaszon, a kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóságnál, 1908. évi április hó 6-án.

Áts,
kir. bíró.

549/1908. sz.

A németeleméri község előjáráságától.

Arverési hirdetmény.

Németelemér község tulajdonát képező nagyvendéglő és mézárszék a hozzátartozó melléképületekkel külön-külön 1908. évi október hó 1-től kezdődő 3 évi időtartamra Németelemér községében f. évi augusztus 16-án d. u. 2 órakor tartandó nyilvános szóbeli árverésen haszonbérbe adatnak.

Az árverési feltételek a jegyzői irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Németelemér, 1908. évi július hó 22.

Muszár János,
jegyző.

681-22

Salamon,
bíró.

T. C.

Nagybecskerek, 1908. július hó 24-én.

Van szerencsém tisztelettel értesíteni, hogy a helybeli piacon, Hunyadi-(fő)-utca 516. sz. alatt 1874. évben apám n. Tolveth István által alapított, később Haidegger Ödön, legutóbb Galley Péter cég alatt fennállott

fűszer-, csemege-, bor- és ásványvíz-üzletet

vétel útján átvettem s azt

TOLVETH FRIGYES

törv. bej. cég alatt saját számlámra folytatom.

Főtörökvésem oda fog irányulni, hogy az elődeim iránt széles körben nyilatkozott meg-tisztelő bizalmat olesó, gondos s pontos kiszolgálás által a magam részére is kiérdemeljem.

Amidőn tisztelettel kérem, hogy üzletemet nb. pártfogásával s bizalmával kitüntetni sziveskedjék, vagyok

kiváló tisztelettel

TOLVETH FRIGYES.

(680-x.2)

152/1908. végreh. sz.

687-1.1

3406/19 8. sz.

A pancsovai szolgabírószágtól.

ÁRVERÉSI HIRDETÉNY.

Alólirott bírósági végrehajtó az 1881: LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a perlaszi kir. járásbírószágnak 1908. évi V. 152. sz. végzése következtében Kisfaludy Kálmán temesvári ügyvéd által képviselt a Temesvár-Józsefvárosi Takarékpénztár R.-t. javára Stefanovits Márkó perlaszi lakos ellen 1200 korona s jár. erejéig 1908. évi június 30-án fogantatott kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 2500 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 60 drb juh, 2 ökör, 2 ló és 1 omnibusz nyilvános árverésen eladotnak.

Mely árverésnek a perlaszi kir. járásbírószágtól 1908. évi V. 152. sz. végzése folytán 1200 korona tökekövetelés, ennek 1906. évi február hó 19-ik napjától járó 6% kamatai és eddig összesen 147 kor. 55 fill. ben bíróilag már megállapított költségek erejéig Perlaszon adós házában leendő megtartására 1908. évi augusztus 10-ik (tíz) napjának d. e. 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legelőbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881: LX. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltek.

Perlasz, 1908. évi július 18.

Engel,
kir. bir. végrehajtó.

HIRDETÉSEK

FELVÉTELEK A

„TORONTAL”

KIADÓHIVATALÁBAN.

Pályázati hirdetmény.

Az üresedésben levő szefkerini községi irnoki állásra pályázatot hirdetek.

A javadalmazás áll évi 720 koronából. Felhívom a pályázókat, hogy szabályszerűen felszerelt kérvényüket f. évi augusztus 15-ig nyujtsák be a pancsovai szolgabírószághoz. A választás napját később fogom kitűzni. Pancsova, 1908. évi július hó 22.

Főszolgabíró távol:

Krevráth Ármin,
szolgabíró.

683-3.2

1277/1908. sz.

Számos község előjáráságától.

Arverési hirdetmény.

Alólirott község előjárásága részéről ezennel hivatalosan közhírré teszi, hogy Számos községben gyakorlandó

vadászati jog

1908. évi augusztus hó 14-től 1914. évi augusztus hó 14-ig terjedő 6 (hat) évi időtartamra f. évi augusztus 12-én d. e. 10 órakor a községében tartandó nyilvános árverésen haszonbérbe fog adatni.

Az árverési feltételek a jegyzői irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Számos, 1908. évi július 23.

Mravics Nándor,
s.-jegyző.

Csobanin Velimir,
bíró.

**Mérlegképes
könyvelő**

elvállal olcsó díjazás mellett a délutáni és esti órákra könyvelést és más irodai munkákat.

Cím a kiadóhivatalban.

**NYOMDÁSZ-
TANULÓNAK**

egy jó családból való
fiú azonnal felvétetik.
Bővebbet e lap kiadó-
-:- hivatalában. -:-

**BUZIÁSI PHÖNIX
ÁSVÁNYVIZ**

KITÜNŐ HATÁSÚ VESE- ÉS HÓLYAGBAJOKNÁL
SZÉNSAVDUS, KELLEMES, SAVANYKÁS IZŰ, VASMENTESÍTETT,
rendkívül üdítő asztali víz.

ÜDÍT, GYÓGYIT!
ORVOSILAG AJÁNLVÁ!

Ívgyógyomlóra használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemenede idült hurutjainál, húgykő- és főnyékpézdésnél, a légutak és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásnak bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a forráskezelőség.

Muschong buziasi gyógyfürdő igazgatósága Buziasfürdőn.

Nagybecskereki főlerakat: WEHNER JÓZSEF ügynöksége. Kapható
Schlesinger D. fűszerkereskedésében (a főpostával szemben), minden
fűszerüzletben, vendéglőben és kávéházban 463-16386

Nyomatott Pleitz Fer. Pál kiadónál Nagybecskereken.